

րիկէն իլաճլար իւզերինէ եարբմ
 սաաթ սօնրա աղզընտան եարբմ
 մէթիւս պօեռնտա վէ իքի սան.

հարցուցած, այդ բանը տեսակ մը յանձնարարութիւն է ուրիշներուն որպէս թէ տգէտ են, և անոնց հասկնալով մըն է թէ՛ դուն գրեց անոնցմէ յատ վեր կը սեպես:

— Զիկայ բուն մը որ այնչափ մեծ համարմունք քեզի վաստակցնէ ժողովրդեան մէջ, որչափ խոնարհ սրտի վարժունք և քաղցր ու սիրելի կերպ մը:

— Կենցաղավարութեան մէջ նա՛յն որ քեզի դէմ եղած ամեն պղտիկ բանէ մէկէն չառնուիս և չորս մը չի բարկանաւ: որովհետեւ առաջինը նշան է տկար խելք և դատուն մը ունենալու, և երկրորդը դէշ և վատ բնավարութեան մը տէր ըլլալու:

— Կենցաղավարութեան մէջ շատ մը միջոց գոյնաւոր անշահ և անյի կատակներէն, նմանապէս ան համ քաղաքավարական խոսքերէ:

— Խօսելէն առաջ պէտք է խորհիլ և խորհածէն տարբեր բան պէտք չէ խօսիլ:

— Եթէ դուն չի կապես ինչու դէպք պիտի կապէ:

— Սովորաւ իւր ժամանակին ամենէն իմաստուն մարդը՝ ըսաւ օր մը: «Զայս միայն գիտեմ, զի ոչինչ գիտեմ»: Ինչ համետ խօսք, բայց ի՛նչ յեծ գիտութիւն:

— Ետտ լսել, ատ մտածել, և քիչ խօսիլ, արդարեւ դիցազնաւ կան առաքինութիւն մը է:

Բայ բերան և անխոհեմ մարդը նման է կնիքը բացուած թղթի մը: գոր ամեն մարդ կընայ կալիքալ:

— Բան մը չիկայ այնպէս զի մեր ունեցած կատարելութիւնները, որ չափ պարկեշտութիւնը և խոնարհամտութիւնը:

— Ուր բազում ինչ իրք ճաճանչ արձակեն, ինչ բիծ քուցնաքեայք մտայն չարկանեն: — այսինքն, երբ որ մէկու մը վրայ շատ կատարելութիւններ կը տեսնեմ, անոր պղտիկ պակասութիւնները զիս չեն գայթակղեցներ:

Հաւաքեց
Ռ. Ս. ՄԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
Ս. Երուսաղէմ:

ՓԻԼԻՊՔԷ ԻՔԻ ՔԻՇԻՆԻՆ
ԱՍՏՈՐԱՅԻՆ

Ավսթրիա թէպէտ արեւմտեան չանթեզ մենա Սիւսնը գաթի իմ միջ օրան երկրորդը Պոլսէն ինչ Նօվէ լիջ Փիլիպէ մահճեմէլէրինտէ կէօրիւլէն տալալարը իւզէրինէ իքիսիւն տէ ասորմալարնա հիւքմ օլունուպ, պու քէրրէ մահալը մէջ քիւրտէն ալընան թափսիլաթը պէեան իտէրիզ:

Մէրդուսան միւսքիմէր՝ էվվէլ քի չարչէնպիս սապահնսր պատմ աղափրանկա ճեր Կէ չէրէք փիլիպէ հապստանէսի տէրուհիտէ ասորմալար տրու իւ չէրէք սօնրա թապալպէր ճէսէտլէրի մուսեէնէ իտէրէք տէֆնէրինէ րուլառաթ վիւսիլէր տիր, գաթիլէրա սորմազտան էվվէլ, Պոլսէն տէն համիլ օլտուզու նիլանլարը Նէրէնէ սագլամը օլտուզու սորուլմու զէ մէրդուս Սօֆեատա մուգիմ գալին բէտէրինէն եանընտա օլտուզուսն սէօլէմիլ տիր, Պոլսէն սօն սօլգրգարնա գատար իտամ օլոննաճաղը իւմիտ Դիմէօր իտա իւքին իտամը գաթի օգուն տուզու վագիմ հագիդաթը անլա-

մը զէ կիւս հալ ինչ անագտա տուրպիլմիլ տիր: Միւստաթի ուսմի սօն պիր սէօլէնէնէկի օլտուզ օլտաթը իւզէրինէ, Պոլսէն իտամ օլտուզ տան սօնրա քիւսէնի Սիւսն Սիւսն մէ սէլէսինտէն տօլաթը իմիւսմ իտիլմէմէսինի, վէ չառէթ պու պապտէ իֆիլաթ վուզուս կէլիւսէ, պուսա ինանըլմամսընը իտպէր վիրմիլ տիր:

Պուստան սօնրա միւստաթի Պոլսէն քիլիմէնէ կէօթիւրիլմէսինի էմը իմ միջ տիր: Պոլսէն օրատա իտալ վէ Աստարանը էօրմիւլ, վէ պատէնու մէլմանէթէ տարաղաճընա կիլմիլ, վէ սանտալեա իւզէրինէ չըգտըգտան վէ իր պօղազընա կէլիլիլտիքտէն սօնրա, սանտալեաթ պիր թէրմէ վուրմուլ, վէ ասլարաթ թէսիլմիլ րուհ իմ միջ տիր:

Նօվէլիլէ կէլիլնէ, մէրգուսուն հարէքէթինտէ աթիտէքի վագատան պաղաղա շայանը տըգգաթ պիր չէլ կէօրիլմէմիլ տիր, չէօլլէքի Պոլսէն օնգալըն չէքմէք իւզէրէ մահալը միւսագաթալ չըգտըգտէսնաթ կէլիլիլնէ Նօվէլիլէ տիրմիլ օլտուզու ճիհէթէլ, Նօվէլիլէ քէնտիլիլիլ պէօլլէ պիր հալէ կիրիֆթար իմ միջ օլտալ շախսըն նագալընտան քալընմագ իչիւն քէմալը եէէս ինչ եւլգիւնիւ չէվիրմիլ տիր: Ճէգալըն կէօրմէտէն պիր գալ տագըգալ էվվէլ Նօվէլիլէ շուս մանաթար սէօլէրի սէօլլէմիլ տիր: Պու հալ ճէգալի սէգաթըտան պալգա պիր չէլ տէմիլ տիր:

Պիր ազ սօնրա հէր իքի վիւսուն հալատա սալլանարաղ իճագըլ տալէթ եէրինիլ պուլմուլ տուր:

ՄԻՒՆԱԿԱՆՈՒԹ ՎԵՐԵՎԵՐԻՆԻՆԻՆԻՆ

Երկու վարպետութիւն քապկա հատք, փոթորկալից և անձրեւոտ կիւրակէ օր մը, քայլ քիտնալով որ անանկ օգին քապկ կամ ժամացոյցներ թուցնելու բազմութիւն չը պիտի գտնեն փողոցներու և կամ գրաստաններու մէջ, նոյն օրն ալ գրաստան մը մտած ժամանակին թղթախաղով անցնելու կրօնքն: Բայց որովհետեւ օրերին պարագայ անցուցած չըլլալուն համար անպատեհութեան մը ընելու էին: պալլան կը դնեն օլտուզ իտալին մէջ յաղթեալը ճալարան մը տանի յաղթողն, որ ուտելիք ու խմելիքներուն փոխարէն ճալարապետին ստակ մը չը վճարէ: իսկ համար վարպետութիւն մը պարտի հնարել, իսկ եթէ չյաջողի իւր նոյն վարպետութեանը մէջ, ճալարանին ծախուց կրկնապատիկը պիտի վճարէ ընկերոջը:

— Ես կառաջարկեմ որ շուք իւրենցմէ մին: Անտի՛մ Կալիլարին ճալարանը երկուսն քիւսն զի մարդը անցեալիւր իր ճալարանէն մեկնելու վրայ եղող պարոնի մը քապկ թուցնելու արգելք չէր: որով ընկերութեան փոխարէն, գոնէ տոմ վիւրիլի վրէժ մը քաղած կըլլանք այն օրիցին գործին խառնուող հետաքրքիր կծծիլն:

— Ետտ աղէկ անանկ կընենք:

Այս օրիցումէն ետքը գրաստան մը կը մտնենք և դէմ առ դէմ նստած կիւսիլ խաղալ: Բաւական մտազբաղ վիճակի մէջ, վասն զի իւրաքանչիւրը թղթախաղին մէջ չյաղթուելու համար պէտք եղած

հալիւր մտքով լրիւ ատեն չէր բեւա պիտի յաղթուիմ: Ըսելով ճալարանէն անկուտիւտար կըմ կելու վարպետութիւնն ալ պարտաւոր էր մտածել: Կէս ժամէն թղթախաղը լմացած, և յաղթեալը իւր ընկերոջը հետ կիրակնօրեայ գգեստին հաղնիլէն վերջը վերոյիցեալ ճալարանին վերաւարդը ելած սեղանի մը առաջ նստած էին: Տեղատարափ անձրեւին պատճառաւ ճալարանին մէջ յաճախող չգտնուելուն ու կարսօնները այս երկու մարդը հազուադէպ պարոնները տեսնելուն պէս իրար անցած ինչ ընկիւքնին չեն գիտնար:

Խորտկները կը յաջորդեն միմիանց, շարանեայի և պարտի գինի չիչեր հետգհետ կը պարպուին, վերջապէս ամենապատուական ճալ մը կընեն:

Երբ կառսօնը յաղթեալ քապկահատին հրամանաւ կերակրոյ հալիւր բերել կերթայ, յաղթողը կը հարցնէ ընկերոջը:

— Եւրեմն Բերինո, ահա անանկ լաւ մը կերանք խմեցինք, այժմ սա առ նուազն 50 ֆրանք արժող ճաշին փոխարէն ինչ վարպետութեամբ պիտի վճարես:

— Կարսօնին ներկայութեանը, քու հետք օրն պիտի վճարեմ, դուն չպիտի վճարես: Կալիլ քապկալիւ մը, մեր ասկէց մեկնելուն ճամբայ պիտի տայ, և միանգամայն ճալարանապետին շնորհակալութեանցն ալ պիտի ախառնանք:

— Ետտ աղէկ:

Հաղիւ թէ այս խօսքերը փոխանակել էին ահա կարսօնը պարտացուցակի ի ձեռին սրահը մտաւ և զայն յաղթեալին յանձնելէ ետքը բարեւ բռնած դռանը քով կանգնեցաւ:

Մինչդեռ յաղթեալը ցուցակը աչքէ անցունելէ և ընկերոջը հետ անկարկ մը փոխանակելէ ետքը ձեռքը դէպի գրպանը կը տանէր, ահա յաղթեալը իրար անցած գոչեց:

— Ներեցէք սիրելի լարեկամս, ես պիտի վճարեմ:

— Անկարելի բան է ես պիտի վճարեմ:

— Բայց չըլլար:

— Ինչու չպիտի ըլլայ ես պիտի վճարեմ:

— Ի սէր բարեկամութեան զիս մի կոտորեմ:

— Զաւակացող սիրուն ինծի թող:

— Ամենեւին քու խա կտրես եւ չըլլար:

— Կարսօն բարեկամս ստակը չը պիտի ընդունի:

— Կարսօն քեզի մէկ ֆրանք նըւէր պիտի տամ, եթէ իմ տալիքս չի մերժես:

— Մէկուն տեղ երկու ֆրանք պիտի նուիրեմ:

— Ահա պարոնայք տալիք տեղէ, երկուքնիդ ալ տուէք որ հաւասար ըլլայ ըսաւ կարսօնը, նուէրին ձանէն չափազանց ուրախացած:

— Զըլար մի միայն ես պիտի վճարեմ:

— Ես ալ կը պնդեմ թէ դուն չպիտի վճարես:

— Բայց կարծեմ մինչեւ իրիկուն չպիտի կարենաք համաձայնիլ ըսաւ կարսօնը:

— Ճիշդաբար է կարսօնը իրաւունք ունի:

— Ուրեմն կեցիր ասոր մէկ ճալը գտնանք, գոչեց յաղթեալը յանկարծ նոր խորհուրդ մը յաջածի պէս կարսօնին աչքերը կը կապենք, և մէկ մէկ անկիւն կը կենանք: մեր մէջէն ով որ բռնուի նա պիտի հաւանցանէ պարտքեր իս հանդերձ կարսօնին երկու ֆրանք նուէրովը կընդունիս կարսօն:

Կարսօնը երկու ֆրանքը չկորսընցնելու համար կը հաւանի, որովհետեւ տակաւին կը գտնուին աշխարհիս վրայ շատ դիւրահասան մարդիկ, հետեւաբար թող կուտայ որ իր աչքերը կապեն:

Թողունք որ ապուշ կարսօնը այս երկուքն մէկը բռնելու համար սենեակին մէջ պատէ պատ դարնուի, սեղանին վրայ շիշերը վարձգէ, աթոռները տապալէ, հետեւինք երկու վարպետութիւններուն:

Ասոնք կամացուկ մը, ոտքի մատներուն վրայ կոխելով սրահին արդէն կիսաբաց դռնէն դուրս կելլեն, և անխօսուկ մը ասնդուդներէն լնելով, անխօս կերպիւ ճալարանէն կը մեկնին, այս միջոցին ճալարանապետը վստահ չի նկատել որ կարսօնը անոնց պարտքը գտնեցած է, ամենայն ակնածաւնօք դանդաղ կը բարեւէ, և շնորհակալ եմ ըսելով մինչեւ դուռը անոնց կընկերանայ:

Բնակահատներուն մեկնելէն վերջը ճալարանապետը տեսնելով որ կարսօնը վար չիլնէր, ինչ կընէ այս անպատեհ վերը կրէ և զարմանահար և փութով վեր կերթայ, կարսօնը որ տակաւին յաճախորդները փնտռելու ետեւէ էր, սենեակին մէջ ալիւրը ոտնաձայնը լսելով դէպի այն կը դիմէ և նորա օձիքէն բռնելով կը կոչէ:

— Հաս բռնեցի:

— Թշուարական կէս ժամէ ի վեր հաս ինչ կընես կը պուսա ճալարանապետը:

— Կարսօնը ահաբեկեալ աչքին կապը վար կը քաշէ և

— Ահ դու ես եղեր վաղպետ:

— Հրամար ես ես եմ հոս ինչ կընէիր:

— Ետտ քու խալը կը փնտռէի:

— Աչքդ կապած անպէս չէ:

— Իսկ աչքդ կապենք ով որ մեր մեջէն փնտռելու ըլլաս ան պիտի վճարէ ճալարանին պարտքը ըսին:

— Այս ապուշ վայ: . . .

Զայս ըսած ժամանակ պանդուկապետը գետինը ձգուած թուղթ մը կը նշարէ, ահապարսնօք կառնէ զայն և հետեւեալ կը կարդայ:

«Պարոն Կալիլար, անցեալ օրուան պարտին մը գրպանէն թուցուելիք քապկին խաղաղ ըլլալուն դիմարէն հաճեցէք ընդունիլ այս փոքրիկ կատակը:»

Կարսօնը հետաքրքրութեամբ կը հարցնէ:

— Վարպետ անշուշտ այդ երկտողէն ճանցաք էրինք:

— Ինչ կայ որ: . . .

— Հիմա անոր տէրը բռնուած համարուելով նա պիտի վճարէ:

— Ընդհակարակը ես պիտի վճարեմ:

— Դուք մի և ինչու համար:

— Անոր համար որ ես բռնուեցայ: (Մաղիկ)